

مقدمه

پسته یکی از محصولات عمده باغی کشور می باشد که به دلیل مقاومت به انواع تنش ها به ویژه تنش شوری و خشکی قابلیت کشت در شرایط مختلف آب و خاکی را دارد. هم اکنون ایران و آمریکا از تولیدکنندگان و صادرکنندگان بزرگ این محصول می باشند. در آمریکا سطح زیر کشت پسته پایین تر از ایران می باشد.

مشخصات گیاه شناسی پسته

پسته با نام علمی (*Pistacia vera*)، از خانواده (*Anacardiaceae*)، پسته گیاهی دو پایه ات و گل های نر و ماده به صورت خوشه و بطور جانبی بر روی شاخه های یک ساله ظاهر می شوند. گل های پسته فاقد گلبرگ و غده های شهدساز هستند و گرده افشانی توسط باد انجام می شود. از تمام گل هایی که در گل آذین قرار می گیرند، تنها حدود ۱۰ درصد به میوه تبدیل می شوند.

ناهم رسی گل های ماده و نر یا به عبارت دیگر گلدهی نا هم زمان آن ها پدیده ای رایج در درختان پسته است. به طور کلی درختان نر زود گل تر از درختان ماده (پروتاندری) هستند. هم رسی و هم زمانی گلدهی گل های ماده و نر برای انجام موفقیت آمیز گرده افشانی و تلقیح ضروری است. در یک باغ پسته ارقام نر و ماده با همپوشانی زمان گلدهی بایستی وجود داشته باشد. زمان گلدهی و طول دوره گلدهی ارقام مختلف بستگی به شرایط آب و هوایی هر منطقه دارد. بطور کلی گلدهی ارقام نر حدود ۵ تا ۷ روز زودتر از ارقام ماده می باشد و زمان شکوفایی در ارقام مختلف متفاوت است. طول دوره گلدهی در ارقام نر متفاوت و بین ۳ تا ۱۲ روز است. گلدهی ارقام ماده از ۷ تا ۳۰ فروردین ماه می باشد. در درختان پسته با توجه به این که گل ها بدون گلبرگ هستند و جذابیتی برای حشرات مخصوصا زنبور عسل ندارند، گرده افشانی به وسیله باد صورت می گیرد.

جدول ۱- مشخصات گیاه شناسی پسته

پسته	نام فارسی
Pistachio	نام انگلیسی
Pistacia vera	نام علمی
Anacardiaceae	خانواده

شکل ۱- آشنایی با درخت، برگ، گل و میوه پسته

کاشت

تابستان‌های گرم و طولانی و زمستان‌های سرد و طولانی جهت کشت و کار پسته توصیه می‌شود. دمای ۴۵ درجه سانتیگراد در تابستان و سرمای منفی ۲۰ در زمستان را به خوبی تحمل می‌کند. البته میزان مقاومت بر حسب مرحله رشد گیاه، سن گیاه، نوع رقم، وضعیت تغذیه و آبیاری متفاوت می‌باشد. پسته نسبت به سرمای دیررس بهاره حساس است. همچنین گرمای زودرس بهاره نیز موجب از بین رفتن گل‌ها و میوه‌ها در ابتدای فصل و گرمای بیش از حد در زمان مغز بستن و رشد میوه، باعث سقط جنین و افزایش درصد پوکی میوه می‌شوند.

شکل ۲- باغ پسته

داشت

کیفیت آب از شاخص‌های مهم برای افزایش عملکرد می‌باشد، بطوری که بین عملکرد محصول پسته و شوری آب و خاک رابطه معنی‌داری وجود دارد. به عبارتی با افزایش شوری میزان عملکرد کاهش می‌یابد و زمانی که EC به ۲۴ دسی زیمنس به متر می‌رسد، عملکرد به صفر تنزل می‌یابد. قابل ذکر است تا میزان شوری ۸ دسی زیمنس بر متر در خاک، کاهش معنی‌داری در عملکرد محصول پسته ایجاد نمی‌شود.

میزان آب مصرفی بایستی مطابق با نیاز آبی درخت و معادل تبخیر و تعرق و نیاز آبخویی باشد، اما بطور کلی توصیه می‌شود (در خاک‌های با بافت متوسط آبیاری ترجیحا هر ۳ تا ۶ روز یکبار انجام شود، در خاک‌های با بافت سبک آبیاری ترجیحا ۳ روز یکبار انجام شود و در خاک‌های سنگین آبیاری ترجیحا حداکثر ۶ تا ۹ روز یکبار انجام شود).

دور آبیاری مناسب در باغات پسته با توجه به فصل رشد، نوع خاک، روش آبیاری و سن گیاه متفاوت می باشد. نهال های پسته در روش آبیاری سطحی با دور آبیاری ۷ روزه آبیاری می گردند و به تدریج با رشد آن ها و رسیدن به سن ۵ سالگی دور آبیاری به ۱۴ روز افزایش می یابد. از ۵ سالگی تا ۱۰ سالگی به تدریج دور آبیاری افزایش می یابد و در سن ۱۰ سالگی به ۲۵ روز افزایش می یابد. در درختان بارور دور آبیاری در خاک های سبک ۲۵ روز، در خاک های متوسط ۳۰ روز و در نهایت ۳۵ روز در خاک های سنگین متغیر است. در ماه های گرم سال بهتر است این دوره کمی کمتر در نظر گرفته شود.

شکل ۳- آبیاری قطره ای باغات پسته

توصیه می شود کوددهی باغات پسته بر اساس نتایج حاصل از آزمون خاک و برگ انجام شود. بهتر است کودهای شیمیایی در شیارهای عمیق در نیمه بیرونی سایه انداز به همراه کود حیوانی و گوگرد با تیوباسیلوس هر ۳ سال یکبار صورت گیرد. برخی از عناصر مانند نیتروژن بایستی بصورت سرک، کلسیم و عناصر ریز مغذی

به صورت محلولپاشی و پتاسیم به دلیل جذب بالا در مرحله پر شدن مغز به صورت سرک در طول دوره رشد درخت در بهار و تابستان مصرف گردد.

معمولا کودهای نیتروژنه در ۴ قسط (در اواخر اسفند، در نیمه دوم اردیبهشت، در شروع مغز بستن در اوایل تیرماه، در شهریور ماه) در باغات پسته مصرف می‌گردد. در مجموع برای یک هکتار باغ پسته بارور حدود ۲۰۰ کیلوگرم نیتروژن خالص مصرف می‌گردد، که برای هر قسط ۵۰ کیلوگرم نیتروژن خالص مصرف می‌شود. این ۵۰ کیلوگرم نیتروژن معادل ۱۰۰ کیلوگرم اوره، ۲۰۰ کیلوگرم سولفات آمونیوم و ۱۵۰ کیلوگرم نترات آمونیوم می‌باشد که بهتر است در شرایط شور از کود سولفات آمونیوم استفاده شود.

برداشت

زمان برداشت محصول پسته به شرایط آب و هوایی، رقم پسته، خصوصیات خاک، دور آبیاری و عوامل دیگر متفاوت می‌باشد، لازم است که برداشت محصول در زمان مناسب انجام شود، زیرا در صورت تاخیر، پوست سبز پسته ترک خورده و زمینه مساعد آلودگی را فراهم می‌نماید. در باغ‌های وسیع پسته که برداشت همزمان محصول امکان پذیر نمی‌باشد، ارقام زودرس و دیررس استفاده شود تا برداشت محصول تدریجی انجام گیرد. لازم است از مخلوط کردن پسته‌هایی که قبل از برداشت روی خاک افتاده‌اند با پسته‌های تازه چیده خودداری شود چون احتمال آلودگی پسته‌های روی خاک بیشتر است و یک دانه پسته آلوده قادر است کل توده پسته را آلوده کند. بهتر است برداشت محصول در ساعات اولیه روز انجام و امکان نگهداری آن در سایه تا زمان انتقال از باغ فراهم شود.

پسته

PTMP/SK/R&D/A/ Pistachio01 /09032021

تعاونی پترو تمدن مهام پارس

شکل ۴- برداشت مکانیکی و دستی پسته

منبع

نأینی، محمدرضا. (۱۳۹۶). آشنایی با عملیات کاشت و داشت باغات پسته. تهران: انتشارات نسیم حیات

